

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO
Į S A K Y M A S

**DĖL LIETUVOS MEDICINOS NORMOS MN 68:2008 „MEDICINOS BIOLOGAS.
TEISĖS, PAREIGOS, KOMPETENCIJA IR ATSAKOMYBĖ“ PATVIRTINIMO**

2008 m. kovo 4 d. Nr. V-169
Vilnius

Vykdydamas Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymą (Žin., 1994, Nr. [63-1231](#); 1998, Nr. [112-3099](#)):

1. T v i r t i n u Lietuvos medicinos normą MN 68:2008 „Medicinos biologas. Teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė“ (pridedama).

2. P r i p a ž i s t u netekusiu galios Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1999 m. sausio 7 d. įsakymą Nr. 8 „Dėl Lietuvos medicinos normos MN 68:1999 „Klinikos biologas. Pareigos, teisės ir atsakomybė“ tvirtinimo“ (Žin., 1999, Nr. [5-124](#)).

SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

RIMVYDAS TURČINSKAS

LIETUVOS MEDICINOS NORMA MN 68:2008

MEDICINOS BIOLOGAS TEISĖS, PAREIGOS, KOMPETENCIJA IR ATSAKOMYBĖ

I. TAIKymo SRITIS

1. Ši medicinos norma nustato medicinos biologo veiklos sritis, teises, pareigas, kompetenciją ir atsakomybę.

2. Ši medicinos norma privaloma medicinos biologams, jų darbdaviams, taip pat institucijoms, rengiančioms ir tobulinančioms šiuos specialistus bei kontroliuojančioms jų veiklą.

II. NUORODOS

3. Ši medicinos norma parengta vadovaujantis šiais Lietuvos Respublikos įstatymais, kitais teisės aktais:

3.1. Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymu (Žin., 1994, Nr. [63-1231](#); 1998, Nr. [112-3099](#));

3.2. Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymu (Žin., 1996, Nr. [55-1287](#); 2002, Nr. [123-5512](#));

3.3. Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymu (Žin., 1996, Nr. [66-1572](#); 1998, Nr. [109-2995](#));

3.4. Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymu (Žin., 1996, Nr. [102-2317](#); 2004, Nr. 115-4284);

3.5. Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymu (Žin., 1996, Nr. [104-2363](#); 2001, Nr. [112-4069](#));

3.6. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 1998 m. rugpjūčio 17 d. įsakymu Nr. 104 „Dėl įstatymų ir kitų teisės aktų rengimo rekomendacijų“ (Žin., 1998, Nr. [87-2416](#));

3.7. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1999 m. vasario 5 d. įsakymu Nr. 61 „Dėl asmens sveikatos priežiūros specialybių ir subspecialybių sąrašo“ (Žin., 1999, Nr. [15-404](#));

3.8. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2000 m. birželio 16 d. įsakymu Nr. 831 „Dėl Aukštojo mokslo studijų programų registravimo“ (Informaciniai pranešimai, 2000, Nr. [26-388](#));

3.9. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 634 „Dėl bendrųjų reikalavimų medicinos normoms rengti patvirtinimo“ (Žin., 2000, Nr. [100-3192](#); 2003, Nr. [112-5031](#));

3.10. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 2002 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. 58 „Dėl Sveikatos priežiūros specialistų profesinės kompetencijos patikrinimo tvarkos“ (Žin., 2002, Nr. [12-430](#));

3.11. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. 132 „Dėl Sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų profesinės kvalifikacijos tobulinimo ir jo finansavimo tvarkos“ (Žin., 2002, Nr. [31-1180](#));

3.12. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. spalio 22 d. įsakymu Nr. V-680 „Dėl Lietuvos medicinos normos MN 101:2003 „Medicinos prietaisų instaliavimo, eksploatavimo ir naudojimo tvarka sveikatos priežiūros įstaigose“ patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. [103-4621](#)).

III. TERMINAI IR APIBRĖŽIMAI

4. Šioje medicinos normoje vartojami terminai ir apibrėžimai:

laboratorinė medicina – asmens sveikatos priežiūros ir biomedicinos mokslo sritis, apimanti organizmo skysčių, ląstelių ir audinių analizę, gautų rezultatų klinikinį ir metodologinį interpretavimą ligų diagnostikos, prevencijos ir gydymo tikslais;

medicinos biologas – asmuo, Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka įgijęs medicinos biologo profesinę kvalifikaciją;

medicinos biologo praktika – teisės aktų reglamentuota medicinos biologo pagal įgytą profesinę kvalifikaciją ir nustatytą kompetenciją atliekama laboratorinė diagnostika;

laboratorinis tyrimas – objekto charakteristikų ir (arba) parametrų nustatymas biologiniais, cheminiais, fizikiniais, jusliniais ir kitokiais būdais;

ėminys – tiriamosios visumos dalies, paimtos tirti arba bandyti, apibendrinamasis pavadinimas; pagal paskirtį ėminiai gali būti kontroliniai, tiriamieji, laboratoriniai ir kt.;

mėginys – tiriamosios visumos dalis, paimta tiriamojo objekto cheminėms, fizikinėms cheminėms, biocheminėms, biologinėms, mikrobiologinėms ir pan. charakteristikoms nustatyti;

analitė – komponentas, kurio rodikliai nustatomi mėginyje kokybinės ar kiekybinės analizės būdu ir išreiškiami matavimo vienetais.

IV. BENDROSIOS NUOSTATOS

5. Medicinos biologas profesinę kvalifikaciją įgyja baigęs biologijos, chemijos ar biochemijos bakalauro studijas ir medicinos biologijos studijų programos magistrantūrą. Medicinos biologo kvalifikacija pripažįstama asmenims, iki 2000 m. baigusiems vientisąsias universitetines biologijos, biochemijos, chemijos studijas ir papildomai universitete išklausiusiems kursą „Klinikinė laboratorinė diagnostika“ ar specializuotus tobulinimo kursus (ne trumpesnius kaip 3 mėn.). Užsienyje įgyta medicinos biologo profesinė kvalifikacija pripažįstama Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

6. Teisę verstis medicinos biologo praktika turi asmuo, Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka įgijęs medicinos biologo profesinę kvalifikaciją.

7. Medicinos biologas verčiasi medicinos biologo praktika asmens sveikatos priežiūros įstaigose, turinčiose licenciją teikti laboratorinės diagnostikos paslaugas.

8. Medicinos biologas dirba savarankiškai, bendradarbiaudamas su kitais sveikatos priežiūros specialistais.

9. Medicinos biologas vadovaujasi Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais, šia medicinos norma, įstaigos, kurioje dirba, įstatais (nuostatais), vidaus tvarkos taisyklėmis bei savo pareigybės aprašymu.

V. TEISĖS

10. Medicinos biologas turi teisę:

10.1. verstis medicinos biologo praktika šios medicinos normos ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka;

10.2. gauti darbui būtiną informaciją apie pacientus ir kitą informaciją Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;

10.3. naudotis medicinos biologams nustatytais socialinėmis ir kvalifikacijos tobulinimo garantijomis;

10.4. dalyvauti mokslinių draugijų veikloje mūsų šalyje ir užsienyje;

10.5. dalyvauti mokslo tiriamojoje ir pedagoginėje veikloje, kuriant ir diegiant naujas technologijas;

- 10.6. siūlyti sveikatos priežiūros įstaigų administracijai, darbdaviams, kaip organizuoti laboratorijų darbą, gerinti darbo sąlygas;
- 10.7. specializuotis pasirinktose laboratorinės medicinos srityse;
- 10.8. ruošti straipsnius ir skaityti pranešimus laboratorinės medicinos temomis;
- 10.9. medicinos biologas gali turėti ir kitų teisių, nustatytų Lietuvos Respublikos teisės aktų.

VI. PAREIGOS

- 11. Medicinos biologas privalo:
 - 11.1. teikti pirmąją medicinos pagalbą;
 - 11.2. bendradarbiauti su kitais asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros, slaugos ir socialinės rūpybos darbuotojais bei specialistais;
 - 11.3. pagal kompetenciją konsultuoti sveikatos priežiūros paslaugas teikiančius specialistus;
 - 11.4. taikyti Lietuvoje tik įteisintus tyrimo, diagnostikos metodus;
 - 11.5. naudoti tik medicinos prietaisų saugos techninio reglamento reikalavimus atitinkančius medicinos prietaisus; medicinos prietaisai turi būti instaliuojami, naudojami ir prižiūrimi vadovaujantis Lietuvos medicinos norma MN 101:2003;
 - 11.6. įgyvendinti privalomąsias sveikatos programas;
 - 11.7. propaguoti sveiką gyvenseną, ligų profilaktikos ir sveikatos tausojimo bei gerinimo priemones;
 - 11.8. gerbti pacientų teises ir jų nepažeisti;
 - 11.9. tobulinti profesinę kvalifikaciją Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka;
 - 11.10. tvarkyti medicinos dokumentus Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;
 - 11.11. paaiškinti medicinos biologo praktikos aplinkybes Sveikatos apsaugos ministerijos, teisėsaugos institucijų prašymu;
 - 11.12. vykdyti Lietuvos Respublikos sveikatos sistemą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus;
 - 11.13. teisės aktų nustatyta tvarka teikti informaciją apie paciento laboratorinius tyrimus;
 - 11.14. teisės aktų nustatyta tvarka informuoti kompetentingąsias institucijas apie infekcijų atvejus ir protrūkius įstaigoje, kitus žalos pacientų sveikatai padarymo atvejus;
 - 11.15. pagal kompetenciją rengti sveikatos programas ir dalyvauti jas įgyvendinant;
 - 11.16. teisės aktų nustatyta tvarka teikti statistikos ir kitas privalomąsias atskaitomybės žinias;
 - 11.17. atlikti kitas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytas pareigas.

VII. KOMPETENCIJA

- 12. Medicinos biologo profesinę kompetenciją sudaro žinios, gebėjimai ir įgūdžiai, kuriuos jis įgyja baigęs medicinos biologo profesinę kvalifikaciją suteikusias studijas ir nuolat tobulindamas įgytą profesinę kvalifikaciją, atsižvelgiant į nuolatinę laboratorinės medicinos mokslo ir praktikos pažangą. Medicinos biologas turi:
 - 12.1. žinoti:
 - 12.1.1. laboratorinės medicinos mokslo pagrindus;
 - 12.1.2. biostatistikos pagrindus;
 - 12.1.3. kenksmingus sveikatai ir galinčius sukelti jos sutrikimus veiksniai, jų žalą ir rizikingą sveikatai elgesį mažinančias priemones bei galimus būdus žalai išvengti;
 - 12.1.4. medicininių etikos ir deontologijos reikalavimus;

12.1.5. darbo su dokumentais, dokumentų rengimo ir įforminimo, darbo vietų racionalaus įrengimo pagrindus;

12.1.6. racionalios mitybos, sveikos gyvensenos principus, sveikatos mokymo principus;

12.2. išmanyti:

12.2.1. laboratorijos vadybos ir kokybės užtikrinimo principus;

12.2.2. preanalizinio, analizinio, poanalizinio periodų įtaką laboratorinių tyrimų kokybei;

12.2.3. medicininės patologijos priežastis, jų ląstelinius, biocheminius, imunologinius mechanizmus, klinikinius požymius ir laboratorinių tyrimų indikacijas, laboratorinių tyrimų klinikinę vertę, jų pokyčius įvairių susirgimų atveju, laboratorinės diagnostikos ir diferencinės diagnostikos principus;

12.2.4. šiuolaikinius laboratorinius tyrimo metodus;

12.2.5. įvairių veiksnių ir diagnostinių procedūrų įtaką laboratorinių tyrimų rezultatams;

12.3. mokėti:

12.3.1. kurti, diegti, prižiūrėti, gerinti laboratorijos kokybės vadybos sistemą;

12.3.2. konsultuoti laboratorinius tyrimus užsakiusius specialistus ir bendradarbiauti gydytojui interpretuojant tyrimų rezultatus, užtikrinant, kad tyrimai buvo atlikti teisingai ir kokybiškai;

12.3.3. parinkti, įdiegti ir naudoti laboratorinių tyrimų metodus ir medicinos prietaisus;

12.3.4. kontroliuoti, kad paskirti laboratoriniai tyrimai būtų atliekami laiku;

12.3.5. analizuoti atliekamų laboratorinių tyrimų ekonominį pagrįstumą;

12.3.6. organizuoti ir atlikti laboratorinių tyrimų vidaus kokybės kontrolę, vertinti jos rezultatus, nustatyti neatitiktis, taikyti koregavimo ir prevencinius veiksmus;

12.3.7. organizuoti dalyvavimą tarplaboratorinėse palyginamosiose laboratorinių tyrimų tikrinimo programose, atlikti jas ir vertinti jų rezultatus;

12.3.8. metodologiškai vertinti analizės rezultatus, atsižvelgdamas į preanalizinių ir analizinių veiksnių įtaką;

12.3.9. ruošti straipsnius ir skaityti pranešimus laboratorinės medicinos temomis;

12.4. gebėti:

12.4.1. tinkamai ir patikimai atlikti laboratorinius tyrimus pagal teisės aktų nustatytą tvarką, patvirtintas metodikas ir įgytą profesinę kvalifikaciją;

12.4.2. atlikti rankinius, instrumentinius laboratorinius tyrimus ir suprasti atlikimo ypatumus ir principus.

VIII. ATSAKOMYBĖ

13. Medicinos biologas už padarytas klaidas, aplaidumą, netinkamą jam priskirtų funkcijų vykdymą ar bioetikos reikalavimų pažeidimą, taip pat už pareigų viršijimą atsako Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.
